
Валерій Олександрович Ямпольський (до 75-річчя від дня народження)

14 червня 2021 року святкує своє 75-річчя доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, головний науковий співробітник відділу теоретичної фізики Інституту радіофізики та електроніки ім. О.Я. Усикова НАН України Валерій Олександрович Ямпольський.

Народився В.О. Ямпольський у місті Харкові, у 1967 році закінчив Харківський державний університет імені О.М. Горького (нині – Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна). З 1969 року, після закінчення аспірантури під науковим керівництвом Е.А. Канера, Валерій Олександрович працює в ІРЕ ім. О.Я. Усикова НАН України. У 2001–2019 рр. він успішно керував відділом теоретичної фізики.

В.О. Ямпольський – відомий учений, визнаний науковою спільнотою як в Україні, так і за її межами. Валерій Олександрович працює в галузі теоретичної фізики і радіофізики твердого тіла. Багато зусиль він присвятив нелінійним електромагнітним явищам у різноманітних середовищах і наноструктурах та виявленню сильних нелінійних особливостей електромагнітних властивостей металів. В.О. Ямпольський здійснив низку досліджень жорстких надпровідників, а саме передбачив явище колапсу транспортного струму під впливом зовнішнього змінного магнітного поля, ефект стимульованої прозорості надпровідникових пластин, часові стрибки електричного поля на поверхні зразка та інші нелінійні ефекти.

Значну частину наукового доробку Валерія Олександровича складають дослідження ефекту Казимира у металічних плівках. У роботах В.О. Ямпольського показано, що казімірівське тяжіння плівок залежить від індивідуальних властивостей металічного зразка. Таким чином, вимірювання сили Казимира може стати альтернативним методом експериментального дослідження властивостей тонких плівок та верифікації фундаментальних властивостей нульових коливань електромагнітного поля. Під керівництвом Валерія Олександровича проведені перспективні роботи з досліджень шаруватих надпровідників, в яких спостерігається так званий внутрішній ефект Джозефсона. Було передбачено можливість поширення поверхневих електромагнітних хвиль на межі таких надпровідників, а також досліджено низку нових нелінійних явищ у терагерцовому діапазоні частот.

Валерій Олександрович також бере участь у дослідженнях графенів. Він передбачив іс-

нування електронних станів, локалізованих поблизу потенціальних бар'єрів, і пов'язані з ними квантові осциляції кондуктансу.

За дослідженнями В.О. Ямпольського було опубліковано більше 350 робіт, серед яких дві монографії та понад 200 статей, у тому числі у найбільш авторитетних наукових журналах першого квартиля, таких як *Nature*, *Reports on Progress in Physics*, *Physical Review Letters*, *Physical Review*, *Applied Physics Letters*. Це безумовно свідчить про високий професіоналізм В.О. Ямпольського та про актуальність його досліджень для світової науки.

Валерій Олександрович бере активну участь у конкурсах грантової підтримки та керує науковими проектами. Зокрема, у 2020 році був отриманий престижний грант Національного фонду досліджень України на проєкт «Квантові явища при взаємодії електромагнітних хвиль з твердотільними наноструктурами», що дозволило залучити молодих науковців та студентів до сучасних перспективних досліджень.

Слід зазначити, що В.О. Ямпольський приділяє велику увагу підготовці молодих наукових кадрів. Уже багато років він викладає курс квантової механіки на фізичному факультеті Харківського національного університету імені

В.Н. Каразіна, керує групою молодих науковців, аспірантів та дипломників. Валерій Олександрович підготував 10 кандидатів та двох докторів наук, а його учні успішно працюють по всьому світу – у США, Мексиці, Іспанії, Великій Британії, Ізраїлі та інших країнах.

Маючи великий науковий досвід, В.О. Ямпольський керує семінаром «Теоретична фізика» ім. Е.А. Канера в Інституті радіофізики та електроніки ім. О.Я. Усикова НАН України. Він бере активну участь у роботі Вченої ради ІРЕ ім. О.Я. Усикова НАН України та спеціалізованої вченої ради Д-64.175.02 при ФГІНТ ім. Б.І. Веркіна НАН України. Також Валерій Олександрович входить до складу редакційних колегій наукових журналів «Фізика низьких температур» і «Радіофізика та електроніка».

У 2013 році за цикл наукових праць «Нелінійні хвилі і солітони у фізиці конденсованих середовищ» В.О. Ямпольський, разом із співавторами, був нагороджений Державною премією України в галузі науки і техніки.

Друзі, колеги та учні щиро вітають Валерія Олександровича з днем народження і бажають міцного здоров'я, життєвої та творчої енергії на довгі роки, а також нових професійних звершень.